

سال شانزدهم

اول عقرب ۱۴۴۷

شماره دهم

نویسنده چیانگ چون - پو
سکه های چین و تاریخچه آن
ترجمه س. ه.

چیانگ چون - پو مدت پنجاه سال از عمر خود را مصرف سکه شناسی نموده و کلکسیون بسیار مهم و هالی بی از سکه دارد. اکنون بحیث عضو هیأت اجرایی مؤسسه توده بی روابط خارجی و نماینده کنفرانس ملی توده بی اجرای وظیفه مینماید.

طوری که مدنیت و تهذیب و فرهنگ باستانی کشور چین شهرت دارد، سکه هم از زمانهای بسیار قدیم در آنجا رواج داشته. سکه فلزی دارای نوشته در قرن هشتم قبل از میلاد ضرب زده میشد و این سکه ها به نظر مورخان از قدیمترین سکه های است که در دنیا رایج شد. تاکنون پنجاه هزار نوع سکه با اشکال گوناگون و مربوط به دوره های مختلف کشف گردیده. این سکه ها گذشته از اینکه برجسته های اقتصادی و ترقیات اجتماعی کشور روشنی می اندازد، اطلاعات و معلومات فراوانی هم درباره سیستم پولی و نقدی بدست میدهد.

درین مقاله صرف راجع به مرحله مخصوص تکامل سکه در چین بحث میشود. سکه شناسی این سکه ها را از لحاظ ترتیب تکامل نوشته های شان قرار ذیل تقسیم مینماید: نخست سکه ها از جهت جایی که ضرب زده شده. سپس از حیث وزن حقیقی و یا فرضی آن. و در اخیر از لحاظ نام امپراطوری که حکم فرمایی داشته است.

سکه های باستانی که شکل بیل در چین قدیم، مانند کشورهای زیادی، پوش و چاقور دارد کوری قدیمترین وسیله مبادله و تجارت

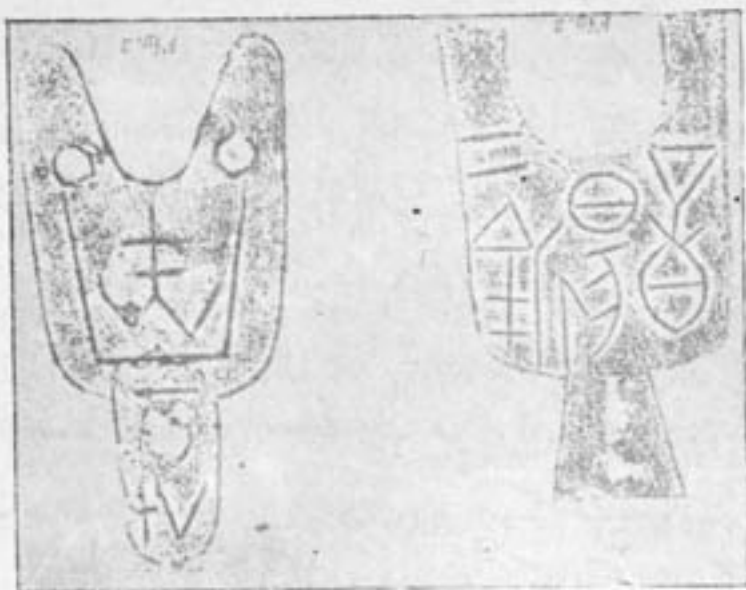
دیگر پول رایج بوده است. ولی هنگامیکه کوری های موجود نمیتوانست
احتیاجات مردم را طوریکه باید رفع کند، مردم مثنی های آنها را از استخوان،
سنگ و بالاخره از برنج ساختند. این نوع اخیر آن در نیمه دوم دوره بی که
معروف به دودمان شوی غربی است (از قرن ۸ تا ۱۲ ق. م.) بوجرد آمد و همین
سکه را میتوان نخستین سکه فلزی کشور باستانی چین خواند. اما بخاطر
باید داشت که رواج حقیقی و انتشار و سیم پول و اقتصاد نقدی حقیقی در زمانی
از وقوع واقعات تاریخی (۲۴ - ۴۸۱ ق. م.) و جنگهای (۴۰۳ - ۲۲۱ ق. م.)
صورت گرفت و سکه در سراسر مملکت منتشر شد.

رواج یافتن وسایل و لوازم آهنی درین هنگام که یکعده سلطنت های جداگانه
و یا کشورهای مستقل چینی هم درصد حصول اقتدار برای خود بودند، تولیدات
را بصورت عمومی و حاصلات زراعتی را بصورت خاصی زیاد کرد. سامان و لوازم
فلزی مانند بیل و چاقو در حیات مردم موقع مخصوصی یافت و روز بروز بر اهمیت
آن افزوده گردید. در مرحله اول مواد بالذات مورد تجارت و مبادله قرار گرفت.
پسان مثنی های کوچکی از آن لوازم و اشیاء بحیث نمونه وسیله مبادله، ساخته
شد که این نمونه ها به شکل پولهای (بیل نما) و (چاقو نما) تکامل نمود و همین
هاست که امروز بجموعه معتناهی از آن در دست است. قدیمترین سکه بی که شکل
بیل را دارد و بوسیله باستان شناسان کشف گردیده عیناً شبیه به آله بی است که
برای حفر کردن بکار میرفت. سکه های برنجی هر دو نوع بیل نما و چاقو نما همه
دارای نام شهری است که در آنجا ضرب زده شده است.

اولین سکه های بیل شکل، مانند بیل که دارای جایی برای نصب کردن دسته
میباشد، در انجام خود حلقه سلندری و مانند بعضی بیل ها که دارای دامن گول نمیباشد
دامن نوکدار دارد. این سکه ها بسیار کلان بود، چنانکه کلانترین آنها از چار
تا پنج اینچ طول و از سی تا چهل گرام وزن داشت و با اینصورت میتوان گفت
برای حمل و نقل بسیار نامساعد بوده است. این سکه ها همین که بیشتر رواج یافت
انواع کوچک آن اختراع گردید. سکه های بیل نماهای دوره های اخیر دامن گول
ساخته شد.

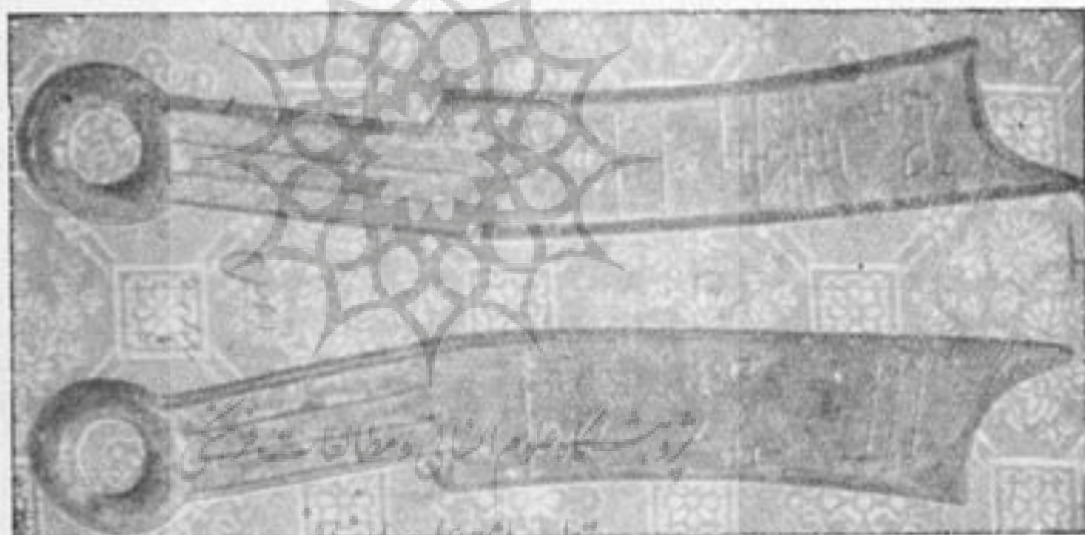

وگننده از آن
 وزن آنها از چار
 تاشش گرام تجا و ز
 نمیکرد . بعض از آنها
 دار ای هلایمی که
 نماینده وزن بود
 و دارای نشانههایی که
 از منشا آنها حکایت
 میکرد ، بود .
 در زمانه های قدیم تر

سکه های بیل نما ی متأخر

مبلغ یعنی مقدار سه یا چار واحد پول ، شناخته و معرفی بود .
 سکه های چاقو شکل کمی بعدتر ظهور کرد . تمام این سکه ها سوراخی در انجام

دسته خود داشت و ساختمان تیغ آنها یکسان نبود . بعضی نوك تیز برخی مدور
 و دسته بی مستطیل شکل بود . وزن آنها در بین ۵۰ گرام و ۷۰ گرام قرار داشت .
 وزن این سکه ها هم بهمان علتی که وزن سکه های بیل نما کاسته شد ، کم گردید ،
 یعنی برای سهولت حمل و نقل و بدوران انداختن . پول چاقو نما که خاصه از سواحل
 سفلی دریای زرد که حالا ایالات شانتونگ و هوپی است کشف شده بود گو یا
 نظیر سکه های بیل نما که از مناطق علیا و وسطای دریای مذکور دستیاب
 گردید ، رایج و مورد قبول نبوده است . این نکته ما را باین موضوع ملتفت میسازد

که مردم نزدیک دهانه دریا و آنانی که در امتداد ساحل بسر میبردند بشکار
و صید ماهی روزگار میسپردند و بنابراین احتیاج مبرمی بداشتن چاقو احساس
مینمودند، جائیکه آنانی که در مناطق بالا زندگی میکردند و شغل عمده شان
کشت و کار و تربیت حیوانات بود از بیل استمداد و استفاده مینمودند.

در قسمت اخیر دوره جنگهای داخلی سکههای مدور روی کار شد. و این نوع
سکه هم مانند سکههای قبل، از برنج ریخته میشد. این سکه در وسط خود سوراخ مدوری
داشت و علاوه بر آن محل ضرب هم در آن نقش میشد و گاهی هم وزنش ذکر میگردد.
سکههای (پان لیانگ) و سکه متحد و پیشرو در تمام چین که انواع
(وو شو) گوناگون سکههای قبل را لغو کرد بواسطه

چین شی هانگ، اولین امپراتور و مؤسس خانواده چین (۲۲۱ - ۲۰۷ ق م) که
کشور چین را بیک مرکز و حکومت مطلقه و حدت بخشید، بپیمان آمد
در انتهای سلطنت او سکههای بیل نما و چاقو نما لغو قرار گرفت و بجای آنها سکه
جدید مدوری بنام (پان لیانگ) وسیله مبادلات اقتصادی مقرر شد. این سکه
هوض سوراخ مدور سوراخی مربع داشت. نام محل ضرب هم از آن حذف شد
لیکن صرف دو کلمه پان (بمعنی نیم) و لیانگ (واحد رسمی مقیاس وزن) باقی
ماند. چنین حدس زده میشود که این سوراخ مربع را برای آن اختیار نمودند که
جای و محل نوشته را معین و تثبیت کرده باشند، زیرا دوهزار و یکصد سال بعد
چنین فلز دایروی با سوراخی مربع شکل در وسط آن هنوز سکه را بیخ کشور

بزرگ چین بوده است. *شکاف علوم انسانی و مطالعات فرهنگی*
خانواده هان (۲۰۶ - ق م. ۲۲۰ میلادی) که بعد از خانواده چین روی کار
آمد، هم روش وزن را برای ضرب و رواج سکه خود اختیار کرد ولی اگر چه این
سکهها هم پان لیانگ نامیده میشد، وزن حقیقی آن کم و سپس کمتر شد.
از این پس غالباً دیده میشد که وزن مذکور در سکه با وزن حقیقی آن موافقت نداشت.
چون امپراتوران خانواده هان افتتاح ضربخانههای مخصوصی را مجاز قرار
دادند، پالیانگ حتی بوزنهای خیلی کم ظاهر گردید که در میان این دسته
سکههای معروف (پاد) هم که اگر چه وزن آن بسیار کم از یک گرام میبود
معهدا در وسط آن سوراخ بزرگی تعبیه میشد، قراردادت. بنابراین کشور چین،
درین دوره تاریخ خود، اولین تنزل عمومی قیمت پول را بیخ خود را بخاطر دارد که

در نتیجه آن افلاس شدیدی روی آورد انگیزه این واقعه همان غصب کردن قوای مردم جهت احداث و اعمار تعمیرات بزرگ و فراوان، مانند ساختمان دیوار کبیر چین که در دوره سلطنت خانواده چین صورت گرفت و سلسله جنگهایی که بعد از سقوط خانواده چین بین دسته‌های مخالف روی داد و قوای مفید کشور را تباه کرد، بوده است.

وضع متشتت کشور در حدود ۱۱۸ ق.م اصلاح پذیرفت. هنگامیکه (دوتی) یکی از امپراتوران معروف دودمان هان که از لحاظ لیاقت خود در امور جنگی و سیاسی شهرت داشت ضرابخانه‌های خصوصی و محلی را مسدود ساخت ضرابخانه مرکزی حکومتی خود را تأسیس نمود سکه‌های رسمی و چو (و چو) به معنی پنج چو) را ضرب زد و بدوران انداخت که این سکه‌ها از لحاظ شکل نظیر (یان لیانگ) بود و در مدت ۷۳۹ سال یگانه پول رایج بشمار میرفت چنانکه غیر از دوره سلطنت هان در مدت حکمروایی چندین دودمان دیگر نیز اعتبار داشت.

سکه‌های و چو از لحاظ مذکور موفق‌تر بن سکه چین قدیم شمرده میشود و مؤرخان تو فیقی را که نصیب این نوع سکه قدیم چنین گردیده از جهت قطع مناسب آن میدانند که بعد از صد سال تجربه حاصل شد. وزن آن چار گرام یعنی در حدود وزن (دراچمه) و (دینار یونان) ، اوازی سکه معروف یونان قدیم و دویمی سکه مشهور روم، بود. بسیاری از سکه‌های بعد از آن هم این وزن و قطع را حفظ کرد سکه‌های وانگ مانگ: سکه‌های (و چو) صرف چار ده سال یعنی در مدت حکومت وانگ مانگ غیاثی (۲۳-۲۹ میلادی) اعتبار داشت. او در مدت حکومت خود سکه‌های باشکله مختلف بشمول سکه سوراخ مربع، که این نوع سکه نقل همان سکه بیل نامی قدیم بود، و سکه‌های (چی تاو) که ظنر همان سکه‌های چاقو

نما به ده است، و (تاو) که هم بشکل چاقو بوده باین تفاوت که در وسط آن

سوراخ مربعی بود، ضرب زد

سکه‌های وانگ مانگ بجای علایم

وزن دارای رموز قیمت بود. بعضی از آنها

کوبیا قیمت خیلی زیاد داشته است چنانکه

(چی تاو) پنجصد کاش، (تسوتاو) پنج هزار کاش، و سکه مخصوص دیگری که از دو قسمت مربع و دایره سوراخداری تشکیل شده بود، ده هزار کاش ارزش داشته است. این سکه‌ها صرف برای غارت کردن و مفلس ساختن مردم وضع گردیده بود، زیرا آنان را مجبور میساختند که طلاهای خود را با این سکه مبلاوله نمایند. تاکنون صرف دو عدد سکه‌های ده هزاری کاش وانگ مانگ شناخته شده که محافظه گردیده. یکی از آنها توسط نویسنده این مقاله در ۱۹۲۹ از شخصی انگلیسی که پیش از انقلاب (۱۹۱۱) در علاقه سیان، جایی که این سکه از آنجا کشف شده بحیث مامور موصلات اجرای وظیفه مینمود، خریده شد.

ریفورم مشکوک وانگ مانگ مواجه بنا گامی گردید چنانکه از طرف مردم مردود گردید و مقدار زیادی از پولش ابداً بدوران حقیقی نیفتاد ولی با آنهم گرد- آورندگان، سکه‌های وانگ مانگ را در زمره قشنگترین سکه‌هایی که تاکنون در کشور چین بوجود آمده، می‌شناسند. کیفیت و هنری که در آن بکار رفته و روش نوشته‌های آن بسیار عالی بود. علایم سکه (تسوتاو) از طلا کار شده و بسیاری از نویسندگان کلاسیک چینی قشنگی آن را ستوده اند.

پس از بر افتادن وانگ مانگ و بازگشت خانواده هان (که برای تمیز و تفریق از دوره گذشته موسوم به هان شرقی شده) و وچو دوباره رایج شد و تا شروع قرن هفتم میلادی بدوران بود. ولی بخاطر بایده داشت که چون در بسیاری از فواصل زمان در چین مدو جزرهای سیاسی و اجتماعی روی داده و جنگ‌هایی بین سلطنت هاورقبای شان در شمال کشور واقع شده این وقایع بر سکه‌ها هم اثر بارزی ایداخت و کیفیت آنها را پایین آورد. سکه بقدری نازک گردید که میشد آنرا بروی آب‌نگه داشت و یا با افتادن بر زمین میشکست.

سکه‌های دارای لقب حکمفرما: با آغاز خانواده تانگ (۶۱۸-۹۰۷ میلادی) در روی سکه، بجای الفاظ (وچو) القاب امپراتور داخل گردید در مدت ۱۳۰۰ سال آینده تا قرن بیستم سکه مدور سوراخ مربع عنعنوی چار علامه رادر خود ضبط نمود که دو علامه آن حاکی از القاب امپراتور و دورمز دیگر بمعنی (خزانه) و (پول رایج) بوده است. هر یک از دو دمان‌های شاهی آینده سکه‌های خاص خود را ضرب میزند و چنین معلوم میشود که بعضی از ممالک همسایه نیز ازین لحاظ تحت تأثیر کلتور کشور چین واقع بوده است. سکه‌یی از خانواده یان مغولی (۱۲۷۹-۱۳۶۷) با داشتن نوشته در

چار زبان مغولی، عربی، تبتی و تنگت بدست آمده است و این عمل خود وسعت نظر

سکه خانوادۀ بان که در ۱۲۷۶ ضرب زده شده و در چار زبان نوشته دارد .

* * *

امپراطور مغول را مینمایاند. سکه دیگری که خیلی دلچسپ است از آن سلطنت مقدس تاپنگ میباشد. و این همان دولت دهقانی است که بعد از انقلاب معروف تا پینگ (۱۸۵۱-۱۸۶۴) بوجود آمد و آنراشین کویعنی (نگهدار خزانۀ) مینامیدند قطرش ۴،۱۶ و بیشتر بعیت طلسم بکار برده میشد تا پول.

نمونه سکه اعتشاش تاپینگ (۶۴ - ۱۵۰)

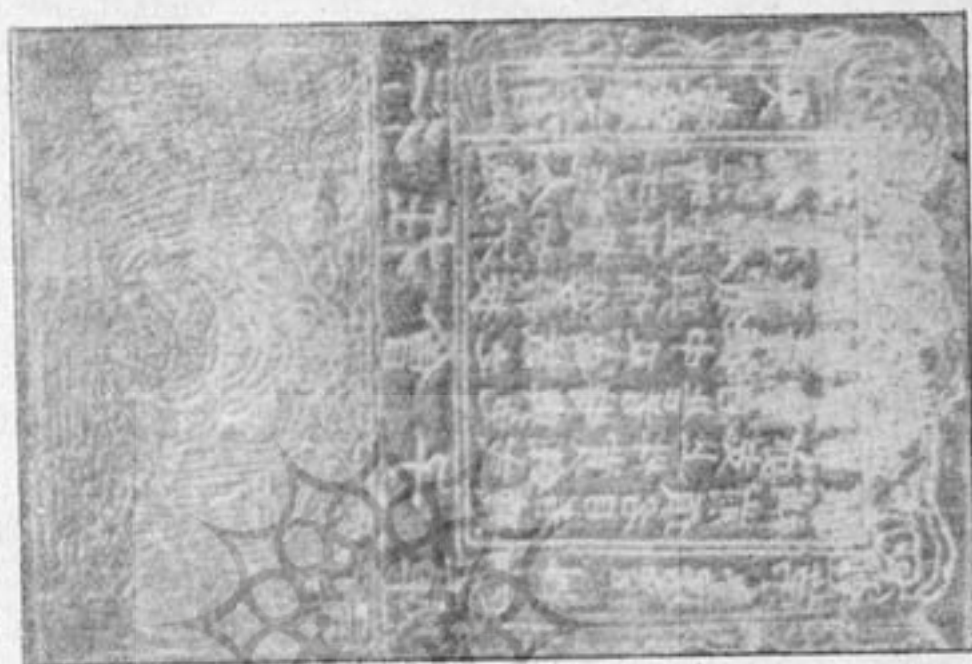
* * *

پول کاغذی در قرن دهم یعنی هفت صدسال پیش از اروپا، در چین رواج یافت و بعد

(۷)

سکه های چینی

از آن همواره در بهلوی پول فلزی مورد استعمال و استفاده بوده است بدون هیچگونه شك‌مار کو پولو سیاح و جهانگرد معروف اروپایی، از استعمال آن تعجب نمود و این تعجبش را در سفر نامه خود ذکر کرده است. بل‌های کاغذی خانواده های شاهی قبل از مینگ (۱۳۶۸-۱۶۴۴) بهمانرسیده ولیکن عده زیادی از بلا کهای چاپ کردن بل درین تازگی‌ها کشف گردیده و یک عدد آن متعلق بخانواده شاهی سونگ است (۹۶۰-۱۲۷۹) و تصویر آن اینست.

سکه‌های نقره‌ی بی . طلا و نقره از ازمینه خیلی قدیم بحیث وسیله ثروت ذخیره میکردید و گاهی هم وسیله مبادلات اقتصادی واقع میشد. ولی این دو فاز قیمتدار خاصه بشکل کنده‌ها و میله‌ها و باوزان مختلف بدوران میقتار و بسیار بندرت سکه زده میشد و صرف در اخیر قرن گذشته بود که پول نقره‌ی بی در کشور باستانی چین وارد گردید.

سکه خانواده چین (۱۲۰۹) سکه های لیانگ متاخر (۹۱۱) خانواده وی ۴۰۳ میلادی

آریانا عقرب ۱۳۳۷

(۸)

با آنهم متذکر باید شد که از قرن هفدهم باین سوسیله از سکه های اسپانوی و بعد از آغاز قرن نوزدهم سیل دیگری از دالر نقره بی مکسیکو در چین سرازیر گردید. این دوسکه در عین زمان، در تجارت بین المللی هم اعتبار داشت، چنانکه همین سکه ها از طرف نمایندگان شرکت هند شرقی برتانوی و تجار سایر مملکت ها در بدل چای، ابریشم و دیگر مواد بیکه از چین خریداری میکردید پرداخته میشد. بعد از جنگ معروف تریاک در ۱۸۴۰ غارت کردن کشور چین از طرف خار جیان آغاز شد و چون چین حیثیت نیمه کولونی را پیدا کرد پول خارجی در بازار های آن شدیداً متداول گردید.

در ۱۸۹۰ اولین ضرابخانه ماشینی در کانتون تاسیس یافت و بواسطه آن دالر نقره بی مکسیکو ضرب زده شد و این موضوع خود تنزل مقام و اعتبار سلطنت چین را نشان میدهد. که سکه های مذکور هم بزبان انگلیسی و هم چینی (هان) و (مانچو) نوشته داشته است. بر بک روی این سکه ها، برای اولین مرتبه تصویر اژدهای، بنام مخالفت بانوشته، نقش گردید بزودی تمام ایالات ضرابخانه های از خود تاسیس نمودند تا سکه های نقره بی ضرب زنند. در شروع ۱۹۰۰ از مس هم ضرب زده شد. و بدینصورت سکه های روش جدید جای سکه های روش های عجیب قدیم را گرفت.

اولین دالر نقره بی چین که در کانتون در ۱۸۹۰ سکه های چین (۱۲۱۲) ضرب زده شده

نتایج. مطالعه سکه های کشور بزرگ چین روشنی فراوانی بر تاریخ طولانی اجتماع فیودالی آن مملکت که مدت بیست قرن رادربر گرفت، میندازد. این نکته که در دوره فیودالی های محلی چین هیچگاه راحت اقتصادی

تا این نشد، از بی ارزش بودن سکه‌های آن فهمیده میشود ایشان در سکه‌ها سوراخی
را وضع مینمودند تا بتوانند مقداری زیادی از آنرا در تار کشیده با سانی بشمارند و
حمل و نقل کنند.

چهره دوم فیودالی بودن سکه‌های قدیم چین همان خصوصیت محلی بودن آن
است. نه فقط سکه‌های بیل‌نما و چاقو‌نما بلکه سکه‌های سایر دوره‌ها هم، بشمول سکه
های خانواده های شاهی تانگ، سونگ، مینگ و چینگ (۱۶۴۴ - ۱۹۱۱) به قدر
زیاد از طرف صلاحیتداران محلی بدوران انداخته میشد. حتی بعد از سقوط خانواده
شاهی مانچو و تأسیس جمهوریت در ۱۹۱۱ هر یک از ضرابخانه های ایالتی، دالر های
نقره‌یی و مسی مخصوص خود را ضرب میزدند.

اندکی بیشتر از نیم قرن گذشته سکه‌های مسی، آهنی و حتی سکه‌های خشت‌پخته
و کاشی چین، توسط دست‌ساخته‌میشد و این نوع سکه‌ها همان ابتدایی بودن طرز تولید
اجتماع فیودالی را وانمود میسازد. اگرچه بعضی از سکه‌ها، بشمول سکه های
وانگ‌مانگ از جنبه هنری قابل تمجید بود، ولی با آن نمای عمومی و سوبیه‌سکه های
فلزی چندان عالی نبود. اگر کسی میخواست بصورت خصوصی و تقلبی سکه ضرب
زند با سانی میتواند این کار را انجام دهد و چنانکه این کار را هم از لحاظ ضیق شددیدی
که در چار آن بودند، میکردند. عدم قطعی علایم بالای سکه‌های چینی، غیر از نوشته،
باعث آن شد که این سکه‌ها در برابر سکه‌های سایر ممالک نزد مورخان چندان دلچسپ
واقع نشود. ولی با وجود آن آنچه هست معلومات قیمته‌داری را جمع به زبان مکتوب
سه هزار سال قبل کشتور چین تهیه میکنند. *طلحات فرنگی* (ختم)

رتال جامع علوم انسانی